C/2025/773

11.2.2025

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Revision af EU's territoriale dagsorden 2030 – Mod en mere integreret og borgerorienteret tilgang med stærkere forbindelser til samhørighedspolitikken

(initiativudtalelse)

(C/2025/773)

Ordfører: **Stefano PALMIERI**

Rådgiver: Marco CELI, for ordføreren

Plenarforsamlingens beslutning	18.1.2024
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	6.11.2024
Vedtaget på plenarforsamlingen	5.12.2024
Plenarforsamling nr.	592
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	176/0/2

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU fremhæver den strategiske rolle, som den territoriale dagsorden 2030 spiller i forhold til at fremme den territoriale samhørighed og tackle de økonomiske, sociale og miljømæssige udfordringer i regionerne, til trods for at EU langt fra stiller tilstrækkelige midler til rådighed til at imødegå centraliseringstendenserne i det indre marked.

1.2. EØSU mener, at den territoriale dagsorden 2030 på den ene side bør fremme den femte frihed i det indre marked, der i Lettarapporten beskrives som »retten til at forblive« det sted, hvor man har valgt at bo, og således sikre fuldstændig økonomisk, social og territorial samhørighed gennem levering af offentlige tjenesteydelser af almen interesse, tilvejebringelse af tilstrækkelige transportforbindelser samt fremme af et bæredygtigt levemiljø og livskvalitet. På den anden side bør dagsordenen som beskrevet i Draghirapporten garantere, at alle områder er i stand til at udnytte de lokale udviklingsmuligheder med foranstaltninger, der kan sikre og styrke deres konkurrenceevne (med incitamenter for investeringer i innovation, efter- og videreuddannelse, iværksætteri, miljømæssig bæredygtighed, digital udvikling osv.).

1.3. EØSU understreger, at den territoriale dagsorden 2030 med sin vægt på et mere retfærdigt og grønnere Europa er i overensstemmelse med EU's langsigtede mål og udgør et solidt grundlag for integreret territorial planlægning.

1.4. EØSU bemærker, at man trods EU-foranstaltningerne for at afprøve og gennemføre den territoriale dagsorden 2030 på lokalt og regionalt plan endnu ikke fuldt ud har mærket de fordele, som dagsordenen kan tilføre i forhold til at fremme samhørigheden og en retfærdig udvikling.

1.5. EØSU betoner, at det er vigtigt at koble den territoriale dagsorden 2030 tættere sammen med samhørighedspolitikken. Den territoriale dagsorden 2030 er et strategisk instrument, som skal hjælpe regionerne med at fastlægge deres prioriteter med henblik på at tackle de udfordringer, de står over for. Samhørighedspolitikken sikrer derimod gennemførelsen gennem finansiering af målrettede projekter, der bidrager til at mindske uligheder og fremme bæredygtig vækst i regionerne i EU.

1.6. EØSU mener, at det er nødvendigt i højere grad at informere og inddrage civilsamfundet i planlægningen og gennemførelsen af den territoriale dagsorden 2030, og fremhæver risikoen for, at der vedtages initiativer og projekter, som ikke er i fuld overensstemmelse med behovene hos dem, som EU's politikker og strategier i sidste ende skal komme til gode, dvs. enkeltpersoner, arbejdsmarkedets parter og økonomiske interesseorganisationer.

1.7. EØSU gør opmærksomhed på de kriser og systemiske ændringer, som EU gennemlever, og på de stadig flere forstyrrelser og risici (sociale, økonomiske, miljømæssige osv.), der følger deraf. Udvalget foreslår derfor, at det udtrykkeligt gøres klart, at der er behov for systematisk at medtænke modstandsdygtighed i den territoriale dagsorden 2030.

1.8. EØSU bifalder, at den territoriale dagsorden 2030 er blevet udviklet og afprøvet via pilotforanstaltninger, men fremhæver, at der er betydelig margin for at forbedre indførelsen af processer for integreret territorial (social, økonomisk og miljømæssig) udvikling og på den måde fremme den territoriale samhørighed på grundlag af principperne om ansvarlighed og nærhed. I den forbindelse mener EØSU, at pilotprojekterne bør omfatte en eller flere regioner i alle medlemsstater, hvilket for øjeblikket ikke er tilfældet.

1.9. På grund af eksterne og interne faktorer mener EØSU ikke, at samhørigheden, bæredygtigheden og modstandsdygtigheden i regioner og kommuner i EU kan håndteres enkeltvis ved hjælp af almindelige instrumenter. Derfor anbefaler EØSU, at den territoriale dagsorden inkluderes i den europæiske semesterproces i overensstemmelse med ESPON's retningslinjer.

1.10. EØSU anbefaler, at der sikres den tættest mulige samordning mellem den territoriale dagsorden 2030 og samhørighedspolitikken. Dette er muligt inden for rammerne af funktionelle partnerskaber mellem byområder og landdistrikter og gennem integrerede projekter, der tager sigte på at styrke bæredygtigheden og modstandsdygtigheden af de lokale økonomiske, sociale og miljømæssige systemer (i byområder og deres funktionelle områder og opland).

1.11. EØSU peger på behovet for i højere grad at inddrage repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og de økonomiske interesseorganisationer i den (lokale og regionale) territoriale udvikling inden for rammerne af partnerskabsprincippet. CLLD-programmet ([1]) er et godt eksempel på repræsentation med en god balance, idet højst 50 % af partnerskabsmedlemmerne må komme fra den offentlige forvaltning.

1.12. EØSU understreger, at der er behov for at udvikle processer og initiativer, der har til formål at skabe større overensstemmelse mellem den territoriale dagsorden 2030 og EU's behov og udfordringer samt synergier med Leipzigcharteret og EU's dagsorden for byerne.

1.13. EØSU mener, at det er vigtigt, at tiltagene inden for rammerne af den europæiske territoriale dagsorden tilrettelægges omkring følgende prioriteter: bekæmpelse af klimaændringerne, tilpasning til de demografiske ændringer, konsolidering af den integrerede tilgang med henblik på en afbalanceret territorial udvikling, styrkelse af den borgerorienterede tilgang med deltagelse af civilsamfundet.

1.14. EØSU understreger, at der er behov for at investere i en styrkelse af den sociale infrastruktur for at forbedre adgangen til sundheds- og socialydelser, navnlig i landdistrikter og randområder ([2]). Det er vigtigt at gennemføre initiativer, der letter integrationen af migranter og støtter samfund i demografisk tilbagegang gennem programmer for social inklusion.

1.15. EØSU understreger, at det er vigtigt at støtte udviklingen af seniormarkedet (silver economy) ([3]) ved at skabe beskæftigelses- og uddannelsesmuligheder for unge og kvinder og fremme digitaliseringen og innovationen i sektorer, der imødekommer behovene hos en aldrende befolkning.

1.16. EØSU anser det for en prioritet at fremme en afbalanceret og bæredygtig territorial udvikling gennem øget samarbejde mellem alle myndighedsniveauer og integreret koordinering af regional-, transport-, sundheds-, miljø-, energi- og landbrugspolitik. Det er afgørende, at ressourcer og muligheder fordeles retfærdigt mellem alle europæiske regioner, at transportinfrastrukturen forbedres, og at den digitale kløft mindskes for at sikre bedre konnektivitet.

([1]) LEADER/CLLD explained | Det Europæiske Netværk for Landdistriktsudvikling (ENRD) (europa.eu).

([2]) »Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe«, rapport fra taskforcen på højt plan for investering i social infrastruktur i Europa, 2018.Fransen, L., del Bufalo, G., Reviglio, E. Discussion Paper 074/januar 2018 Europa-Kommissionen – European Association Long Term Investors.

([3]) The EU Commission promotes the Silver Economy | Interreg Europe.

1.17. EØSU mener, at det er vigtigt, at kompetencerne inden for den territoriale dagsorden 2030 styrkes hos de ansatte ved myndighederne gennem kapacitetsopbygning. Uddannelses- og opkvalificeringsinitiativer vil sikre, at de kan håndtere komplekse regionale og lokale udfordringer og integrere dagsordenens prioriteter i de lokale politikker og fremme en effektiv og bæredygtig forvaltning.

1.18. EØSU fremhæver behovet for at støtte en mere inklusiv og deltagelsesbaseret regional og lokal beslutningsproces gennem anvendelse af flere offentlige høringer og deltagelsesbaserede processer for aktivt at inddrage civilsamfundsorganisationerne, arbejdsmarkedets parter, fonde og andre filantropiske organisationer og borgerne. Det er vigtigt, at lokalsamfundene får de nødvendige værktøjer og kompetencer til at påvirke beslutninger, der vedrører deres lokalområde, og at komplementariteten mellem EU-fonde fremmes med henblik på at sikre, at lokalsamfundene får større indflydelse.

1.19. EØSU understreger, at det er vigtigt at sikre gennemsigtige beslutningsprocesser ved at give borgerne adgang til relevante data og oplysninger og klart oplyse dem om ræsonnementet bag beslutningerne. For at skabe et mere retfærdigt samfund er det afgørende, at alle samfundsgrupper, herunder mindretal og udsatte grupper, er repræsenteret, når der træffes beslutninger med virkninger for deres lokalområde, gennem vedtagelse af politikker, der tackler uligheder og fremmer den sociale integration.

1.20. EØSU fremmer samarbejdet mellem offentlige forvaltninger og de berørte parter i forbindelse med gennemførelsen af territoriale projekter og insisterer på, at de lokale myndigheder inddrages i den strategiske planlægning og det tværregionale samarbejde.

1.21. EØSU mener, at det er vigtigt at skabe grundlag for en mere demokratisk, inklusiv og ansvarlig forvaltningspraksis, hvor borgerne og civilsamfundsorganisationer er aktive aktører i udformningen af deres eget lokalområdes fremtid.

2. **Baggrund og generelle bemærkninger**

2.1. Den territoriale dagsorden 2030 ([4]) er et mellemstatsligt dokument til fremme af den territoriale samhørighed i EU til gavn for alle europæiske regioner og alle europæiske borgere. Til trods for at EU-midlerne til samhørighed ikke er tilstrækkelige til at imødegå centraliseringstendenserne i det indre marked, har den territoriale dagsorden 2030 og Samhørighedsfonden tacklet nogle økonomiske, sociale og miljømæssige udfordringer. Da der ikke findes egentlige instrumenter til gennemførelse af den territoriale dagsorden 2030, er det tanken, at den territoriale dimension skal integreres i alle offentlige politikker for at gøre Europa mere retfærdigt og grønnere.

2.1.1. De ressourcer, som EU afsætter til samhørighed, har aldrig været i nærheden af at være tilstrækkelige til at imødegå centraliseringstendenserne i det indre marked. Alligevel har den territoriale dagsorden (når den er blevet prioriteret) og Samhørighedsfonden spillet en vigtig rolle i at håndtere regionernes økonomiske, sociale og miljømæssige udfordringer.

2.1.2. I kraft af den territoriale dagsorden 2030 styrkes de instrumenter, der skal sikre udviklings- og samhørighedsperspektiver for alle europæiske regioner og dem, der bor der (et mere retfærdigt Europa), og processer og strategier til beskyttelse af miljøet og fremme af udviklingen i regionerne og af de økonomiske systemer gennemføres på en måde, der er forenelig med prioriteterne om miljømæssig bæredygtighed og cirkulær økonomi (et grønnere Europa).

2.2. Forvaltningen af den territoriale dagsorden 2030 er baseret på samarbejde på flere niveauer mellem europæiske, nationale, regionale og lokale institutioner. Nøgleelementerne er bl.a. koordinering af de territoriale politikker ved Kommissionen og medlemsstaterne, aktiv deltagelse af de lokale og regionale myndigheder for at imødekomme de lokale og regionale behov og overvågnings- og evalueringsmekanismer for at sikre gennemsigtighed og løbende forbedringer.

2.2.1. Der blev i 2021 iværksat syv pilotforanstaltninger for at tilskynde nøgleaktørerne til at handle og vise, hvordan målene for den territoriale dagsorden 2030 konkret kan forfølges på lokalt og regionalt plan. Disse foranstaltninger, der finansieres med nationale midler fra de involverede medlemsstater, har til formål at afprøve innovative stedbaserede tilgange, der er afpasset efter de lokale forhold.

([4]) https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/brochure/territorial_agenda_2030_summary_en.pdf.

2.3. Civilsamfundet spiller en afgørende rolle i forbindelse med gennemførelsen af den territoriale dagsorden 2030, men det deltager stadig ikke nok, hvilket kan ses af vanskelighederne med aktivt at inddrage arbejdsmarkedets parter og de økonomiske interesseorganisationer, især de mest udsatte grupper. Det er vigtigt, at civilsamfundet i højere grad deltager for at garantere inklusiv forvaltning, der tager højde for de forskellige regionale og lokale aktørers behov og forbedrer livskvaliteten i de europæiske regioner.

2.4. Den territoriale dagsorden 2030 medvirker til at styrke den territoriale dimension af alle politikker på alle forvaltningsniveauer, idet der henvises til følgende prioriteter:

— Territorial samhørighed: fremme balancen og den bæredygtige udvikling i EU's regioner ved at mindske de økonomiske, sociale og kulturelle forskelle mellem dem.

— Partnerskab og flerniveaustyring: inddrage de regionale og lokale aktører aktivt på alle beslutningsniveauer, fremme dialog og samarbejde mellem de forskellige regionale og lokale myndigheder og fremme deltagelsesbaseret og inklusiv forvaltning.

— Udvikling og økonomisk konkurrenceevne: støtte økonomisk udvikling, innovation og konkurrenceevne i de europæiske regioner og kommuner, fremme iværksætteri, beskæftigelse, digitalisering og adgang til infrastruktur.

— Miljømæssig og social bæredygtighed: sikre de europæiske regioners og kommuners miljømæssige og sociale bæredygtighed, fremme omstillingen til en kulstoffattig og cirkulær økonomi, beskytte miljøet og naturressourcerne samt sørge for en harmonisk sameksistens mellem menneskelige aktiviteter og miljø.

2.5. Den territoriale dagsorden 2030 er et nyttigt redskab til at hjælpe regioner og kommuner i EU med at tackle udfordringer, som på grund af deres kompleksitet og betydning ikke kan håndteres alene af den enkelte region eller kommune ved hjælp af almindelige midler, nemlig:

— Territorial samhørighed: sikre, at alle regioner i EU har lige muligheder for økonomisk og social udvikling.

— Bæredygtig udvikling: fremme en bæredygtig udvikling, der tager hensyn til miljøkravene og sikrer bevarelsen af naturressourcerne i overensstemmelse med verdensmålene for bæredygtig udvikling.

— Økonomisk konkurrenceevne: fremme økonomisk vækst og innovation i alle europæiske regioner for at sikre jobskabelse og økonomisk velstand.

— Territorial forvaltning: forbedre forvaltningen på regionalt og lokalt plan ved at inddrage alle relevante aktører i udformningen af de territoriale politikker.

— Politikkoordinering: fremme større sammenhæng og koordinering mellem europæiske og nationale politikker for at sikre, at ressourcerne og mulighederne i regioner og kommuner udnyttes effektivt.

— Social inklusion: sikre, at alle mennesker, uanset hvor de bor, har adgang til de samme muligheder for økonomisk, social og politisk deltagelse.

2.6. Forbindelserne mellem den territoriale dagsorden 2030, Leipzigcharteret og den europæiske dagsorden for byerne (se udtalelsen om *Revision af EU's territoriale dagsorden, Leipzigcharteret og EU's dagsorden for byerne* ([5])) fremgår tydeligt af de fælles mål, vejledende principper og strategiske tilgange. Selv om disse dokumenter har forskellige fokusområder og er udviklet på forskellige baggrunde, overlapper og forstærker de hinanden og fremmer således bæredygtig og integreret territorial udvikling og byudvikling i hele EU.

2.6.1. Hvad angår forbindelsen til den territoriale dagsorden 2030, bør de prioriteter, der er fastlagt i Ljubljanaaftalen og det dertil knyttede flerårige arbejdsprogram for 2022-2026, fremhæves, dvs. bedre regulering, bedre finansiering og bedre viden (aftalens tre søjler, som ifølge den politiske erklæring bør koordineres med andre europæiske og internationale programmer for bæredygtig byudvikling).

([5]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om revision af EU's territoriale dagsorden, Leipzigcharteret og EU's dagsorden for byerne (EUT C 429 af 11.12.2020, s. 145).

2.7. Den territoriale dagsorden 2030 er tæt forbundet med forskellige EU-strategier og -politikker. Disse forbindelser kommer til udtryk gennem fælles mål, komplementaritet mellem foranstaltninger og synergier i finansieringen.

2.7.1. **Samhørighedspolitikken** ([6]) – Sigtet med den territoriale dagsorden 2030 er at mindske de regionale forskelle og fremme en afbalanceret udvikling, som også er centrale mål i EU's samhørighedspolitik. De europæiske struktur- og investeringsfonde (ESI-fondene), navnlig Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Den Europæiske Socialfond (ESF), støtter projekter, der afspejler dagsordenens prioriteter såsom miljømæssig bæredygtighed og social inklusion.

2.7.2. **Den europæiske grønne pagt** – Den territoriale dagsorden 2030 bidrager til den europæiske grønne pagt, som er EU's strategi for at blive det første klimaneutrale kontinent senest i 2050. Regionale initiativer, der fremmes af dagsordenen, såsom bæredygtig byudvikling og integreret forvaltning af naturressourcer, er i overensstemmelse med målene i den grønne pagt.

2.7.3. **Den fælles landbrugspolitik** ([7]) – Den territoriale dagsorden 2030 fremmer en afbalanceret territorial udvikling, der omfatter både byområder og landdistrikter, for at sikre territorial samhørighed.

2.7.4. **Biodiversitetsstrategien 2030** ([8]) – Den territoriale dagsorden 2030 bidrager til at beskytte biodiversiteten gennem fremme af bæredygtig arealanvendelse og bevaring af naturtyper i overensstemmelse med målene i EU's biodiversitetsstrategi for 2030.

2.7.5. **Handlingsplanen for den cirkulære økonomi** ([9]) – Den territoriale dagsorden 2030 støtter omstillingen til en cirkulær økonomi og fremmer bæredygtig ressourceforvaltning og genanvendelse i overensstemmelse med EU's handlingsplan for den cirkulære økonomi.

2.7.6. **Den europæiske digitale strategi** ([10]) – Den territoriale dagsorden 2030 tilskynder til digital inklusion og teknologisk innovation i kommuner og regioner, idet den understøtter målene i den europæiske digitale strategi om at forbedre konnektiviteten og de digitale færdigheder.

2.8. For så vidt angår samhørighedspolitikken og gennemførelsesinstrumenterne for perioden 2021-2027, fremhæves den direkte forbindelse mellem den territoriale dagsorden 2030 og strategisk mål nr. 5 »Et Europa tættere på borgerne« ([11]). I lyset heraf fremhæves den strategiske rolle, som de integrerede programmeringsinstrumenter benævnt ITI (integrerede territoriale investeringer) ([12]) og CLLD (lokaludvikling styret af lokalsamfundet) ([13]) og programmerne for europæisk territorialt samarbejde (Interreg) ([14]) spiller i forbindelse med gennemførelsen af den territoriale dagsorden 2030.

2.8.1. ITI og CLLD, som blev indført i 2014 på grundlag af erfaringerne med Leader og tilført flere ressourcer for perioden 2021-2027, understreger, hvor vigtige integrerede territoriale strategier er for samhørigheden. Disse instrumenter fremmer en bottom-up-tilgang til den territoriale udvikling ved at inddrage de lokale og regionale myndigheder og fremme en dialog mellem interessenter og styrker tillige samarbejdet mellem offentlige og private aktører og mellem forskellige myndighedsniveauer.

2.8.2. Interregprogrammerne spiller en afgørende rolle som støtte for den territoriale dagsorden 2030. Der er tale om en strategisk ramme, der har til formål at fremme en afbalanceret og bæredygtig territorial udvikling i Europa ved at skabe forudsætninger for fælles udvikling af grænseområder (grænseoverskridende dimension), integrationen af transportnet, beskyttelsen af miljøet og forvaltningen af naturressourcer ud fra et bredere perspektiv (tværnational dimension) og deling af viden og kompetencer med henblik på en mere homogen territorial udvikling (tværregional dimension).

([6]) EUT L 231 af 30.6.2021, s. 159.
([7]) https://www.consilium.europa.eu/da/policies/cap-introduction/.
([8]) COM(2020) 380 final.
([9]) COM(2020) 98 final.
([10]) COM(2020) 67 final.
([11]) EUT L 231 af 30.6.2021, s. 159.
([12]) Inforegio – Integreret territorial investering (europa.eu).
([13]) https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2014/guidance-on-community-led-local-development-in-european-structural-and-investment-funds.
([14]) EUT L 231 af 30.6.2021, s. 94.

2.9. Da der ikke er afsat specifik finansiering til den territoriale dagsorden 2030, gennemføres den ved hjælp af forskellige finansielle instrumenter, som medlemsstaterne og regionerne har til rådighed, og som kan inddeles i to hovedkategorier: programmer under indirekte forvaltning og programmer under direkte forvaltning. Disse programmer støtter gennemførelsen af alle aspekter af den territoriale dagsorden 2030 og de økonomiske, miljømæssige og sociale mål. Der mangler kapacitet til at gennemføre processer for anvendelse af programmerne på en måde, der skaber komplementaritet og synergi.

2.9.1. Med hensyn til de aktive programmer under indirekte forvaltning for perioden 2021-2027 fremhæves følgende instrumenter:

— Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) ([15])

— Den Europæiske Socialfond (ESF) ([16])

— Samhørighedsfonden ([17])

— Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) ([18])

— Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF) ([19]).

2.9.2. Af de aktive programmer under direkte forvaltning i perioden 2021-2027 fremhæves følgende:

— Horisont Europa-programmet ([20])

— LIFE ([21])

— Erasmus+ ([22])

— InvestEU ([23]).

3. **Resultater af den territoriale dagsorden 2030**

3.1. Gennemførelsen af den territoriale dagsorden 2030 har skabt resultater på regionalt og lokalt plan både inden for rammerne af de pilotprojekter, der har haft til formål at afprøve foranstaltningernes gennemførlighed og måle deres effektivitet, og i de processer, som offentlige og private organer har gennemført i NUTS 2 ([24])- og NUTS 3 ([25])-regioner.

3.2. Resultaterne af pilotprojekterne ([26]) viser betydningen af samarbejde på flere niveauer og en stedbaseret tilgang for at nå målene i den territoriale dagsorden 2030. Kombinationen af innovation, deltagelse og tilpasning til de særlige lokale forhold har vist sig at være en vellykket strategi til håndtering af udfordringerne i forbindelse med bæredygtig udvikling:

3.2.1. **Styrkelse af samarbejdet på flere niveauer:** Pilotprojekterne har bidraget til et tæt samarbejde mellem lokale, regionale og nationale myndigheder. Dette har ført til større sammenhæng i politikkerne og strategierne for territorial udvikling.

([15]) EUT L 231 af 30.6.2021, s. 60.
([16]) EUT L 231 af 30.6.2021, s. 21.
([17]) EUT L 231 af 30.6.2021, s. 60.
([18]) EUT L 435 af 6.12.2021, s. 1.
([19]) EUT L 247 af 13.7.2021, s. 1.
([20]) EUT L 170 af 12.5.2021, s. 1.
([21]) EUT L 172 af 17.5.2021, s. 53.
([22]) EUT L 189 af 28.5.2021, s. 1.
([23]) EUT L 107 af 26.3.2021, s. 30.
([24]) NUTS 2: basisregioner med henblik på anvendelse af regionalpolitikken.
([25]) NUTS 3: små regioner med henblik på specifikke diagnoser.
([26]) The Territorial Agenda 2030 | A future for all places.

3.2.2. **Innovative og tilpassede løsninger:** Der er blevet udviklet og gennemført innovative løsninger, der er skræddersyet til de specifikke lokale forhold. Disse løsninger har skullet løse konkrete problemer i forskellige regioner og har øget foranstaltningernes effektivitet.

3.2.3. **Interessentdeltagelse og -inddragelse:** Takket være en konsensusorienteret dialog har det været muligt at inddrage et bredt spektrum af interessenter, herunder borgere, virksomheder, NGO'er og akademiske institutioner. På den måde er der blevet sikret bred enighed om og støtte til de valgte løsninger i lokalsamfundet.

3.2.4. **Forbedring af livskvaliteten:** Pilotforanstaltningerne har ført til mærkbare forbedringer af livskvaliteten i de involverede samfund. Der er f.eks. gjort fremskridt i forhold til miljømæssig bæredygtighed, infrastruktur, offentlige tjenester og lokal økonomisk udvikling.

3.2.5. **Modeller, der kan kopieres:** Via pilotprojekterne er der blevet skabt vellykkede modeller, der kan kopieres i andre regioner. Disse modeller udstikker praktiske retningslinjer for gennemførelsen af territoriale udviklingsstrategier i forskellige sammenhænge.

3.2.6. **Økonomisk velstand og bæredygtighed:** Initiativerne har fremmet den lokale økonomiske vækst på en bæredygtig måde, mindsket miljøpåvirkningen og udnyttet de lokale ressourcer. Dette har bidraget til at skabe mere modstandsdygtige og bæredygtige økonomier.

3.2.7. **Øget institutionel kapacitet:** De lokale og regionale institutioner har gennem samarbejde og videnudveksling styrket deres evne til at planlægge og gennemføre effektive politikker.

3.2.8. I gennemførelsesfasen for den territoriale dagsorden 2030 er der blevet kortlagt 52 inspirerende eksempler (projekter, initiativer og værktøjer) på, hvordan en territorial tilgang kan anvendes til at tilrettelægge og gennemføre samhørighedspolitikkerne, men pilotforanstaltningerne er helt skævt fordelt i Europa.

3.2.8.1. I Tyskland er de nationale og regionale myndigheder involveret i fem pilotforanstaltninger. I Polen er det tre og i Østrig, Schweiz, Frankrig, Luxembourg, Portugal, Slovenien og Norge er det to. I Belgien, Tjekkiet, Spanien, Kroatien, Irland, Nederlandene, Rumænien og Sverige er myndighederne kun involveret i iværksættelsen og gennemførelsen af en enkelt pilotforanstaltning. Andre medlemsstater deltager slet ikke i pilotforanstaltninger inden for rammerne af den territoriale dagsorden 2030. Det er noget bemærkelsesværdigt, at nogle medlemsstater i Middelhavsområdet (Italien og Grækenland) slet ikke deltager i pilotforanstaltninger inden for rammerne af den territoriale dagsorden 2030 eller deltager meget begrænset (Spanien), og at det samme gælder de østlige medlemsstater.

3.3. Med hensyn til offentlige og/eller private organers gennemførelse af foranstaltninger i NUTS 2- og NUTS 3-regioner er der navnlig i forbindelse med initiativer, der modtager støtte fra EU-programmer under indirekte forvaltning opnået resultater på det økonomiske, miljømæssige og sociale område.

3.3.1. **Forbedring af den territoriale samhørighed:** De sociale og økonomiske forskelle er blevet mindsket for at øge den territoriale samhørighed gennem målrettet tildeling fra de europæiske struktur- og investeringsfonde (ESI-fondene), som har finansieret infrastruktur-, byudviklings- og landdistriktsudviklingsprojekter samt sociale og økonomiske initiativer.

3.3.2. **Integration af de territoriale politikker:** En integreret tilgang til den fysiske planlægning er blevet fremmet ved at skabe grundlag for samspil mellem forskellige EU-politikker såsom samhørighedspolitikken, den fælles landbrugspolitik og den europæiske grønne pagt. Dette har ført til større synergi mellem de regionale og lokale udviklingsmål og andre EU-politikker.

3.3.3. **Kapacitetsudvikling på lokalt og regionalt plan:** De lokale og regionale myndigheders tekniske og administrative kapacitet er blevet forbedret for at gøre det lettere at projektere og gennemføre komplekse og bæredygtige projekter.

3.3.4. **Fremme af bæredygtig udvikling:** Den miljømæssige bæredygtighed er blevet forbedret ved hjælp af sanering af byområder i forfald, energieffektivisering, bæredygtig mobilitet og integreret forvaltning af naturressourcer.

3.3.5. **Styrkelse af det territoriale samarbejde:** Det grænseoverskridende, tværnationale og interregionale samarbejde er blevet styrket gennem programmer som Interreg, der har gjort det lettere at udveksle god praksis og gennemføre fælles projekter mellem europæiske regioner.

3.3.6. **Inddragelse af interessenter:** Arbejdsmarkedets parter og de økonomiske interesseorganisationer, herunder borgerne, NGO'er og akademiske institutioner, inddrages i større omfang i beslutningsprocessen og i den fysiske planlægning. Dette har øget gennemsigtigheden og accepten af de territoriale politikker.

4. Den fremtidige kurs for den territoriale dagsorden 2030

4.1. Fremtiden for den territoriale dagsorden 2030 er tæt forbundet med de omstillinger, der præger udviklings- og samhørighedsprocesserne i Europas regioner. I disse processer bør der være særlig opmærksomhed på de demografiske ændringer.

4.1.1. Strategiske initiativer og tiltag skal støttes, så alle europæiske regioner får mulighed for på en bæredygtig og inklusiv måde at tilpasse sig de konsekvenser af de demografiske ændringer, som vil vise sig på kort og mellemlang sigt. Nærmere information:

— styrke den sociale infrastruktur ved at forbedre adgangen til sundheds- og socialtjenester, navnlig i landdistrikter og randområder

— fremme social inklusion gennem initiativer til bedre integrering af migranter og støtte til samfund i demografisk tilbagegang

— udvikle den lokale økonomi med øje for seniormarkedet (silver economy) ved at skabe beskæftigelses- og uddannelsesmuligheder for unge og kvinder og incitamenter for digitalisering og innovation.

4.2. Den integrerede tilgang i den territoriale dagsorden 2030 bør styrkes for at fremme en afbalanceret og bæredygtig territorial udvikling i EU og en helhedsorienteret vision, der bygger på samspillet mellem forskellige sektorpolitikker og forvaltningsniveauer:

4.2.1. **Territorial samhørighed:** En afbalanceret fordeling af ressourcer og muligheder mellem de europæiske regioner bør fremmes for på den måde at mindske de regionale forskelle. Tiltagene for at sikre, at alle regioner, herunder mindre udviklede regioner, har adgang til muligheder for økonomisk og social udvikling, bør styrkes.

4.2.2. **Flerniveauforvaltning:** Et tæt samarbejde mellem de lokale, regionale, nationale og europæiske forvaltningsniveauer bør fremmes for at sikre sammenhæng i politikker og foranstaltninger.

4.2.3. **Integration af sektorpolitikker:** Det bør sikres, at regionaludviklings-, transport-, miljø-, energi-, landbrugspolitikker mv. koordineres og skaber synergier ved i højere grad at anvende integrerede værktøjer for territorial udvikling såsom ITI og CLLD, som til sammen bedre kan tage hånd om de økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter på de forskellige territoriale niveauer.

4.2.4. **Bæredygtighed og modstandsdygtighed:** Praksis, der er mindre belastende for miljøet og på lang sigt øger bæredygtigheden, bør fremmes, og foranstaltninger, der styrker regioners og områders modstandsdygtighed over for klimaændringerne og forbedrer lokalsamfunds og infrastrukturers tilpasningsevne, bør støttes.

4.2.5. **Regional konkurrenceevne:** Innovation, forskning og udvikling bør fremmes for at forbedre de europæiske regioners konkurrenceevne, og udviklingen af de lokale økonomier bør støttes gennem politikker, der fremmer iværksætteri, digitalisering og adgang til de globale markeder og tilpasser arbejdstagernes færdigheder.

4.2.6. **Tilgængelighed og konnektivitet:** Transportinfrastrukturerne bør forbedres for at sikre bedre forbindelser mellem regioner og til resten af verden, og den digitale kløft bør mindskes for at gøre det nemmere for alle områder og lokalsamfund at udnytte mulighederne i den digitale økonomi med særligt fokus på geografisk ugunstigt stillede områder.

4.2.7. **Livskvalitet og trivsel:** I alle regioner bør det sikres, at der er væsentlige offentlige tjenester af høj kvalitet såsom sundheds-, uddannelses- og socialtjenester, og et sundt og sikkert miljø bør fremmes med særlig fokus på luft- og vandkvaliteten og grønne områder.

4.2.8. **Overvågning og evaluering:** Der bør anvendes specifikke indikatorer til at overvåge fremskridtene i de territoriale politikker og vurdere foranstaltningernes virkning, ikke kun gennem en kvantitativ analyse, men også gennem fastlæggelse af indikatorer, der kan måle kvaliteten af de trufne foranstaltninger.

4.3. Det er vigtigt for en afbalanceret udvikling i EU's regioner, at den territoriale dagsorden 2030 tages med i det europæiske semester. Med en sådan tilgang tilpasses de territoriale politikker og de økonomiske strategier hinanden, håndteringen af lokale udfordringer koordineres, og samhørighedsproblematikkerne bliver synligere. Det vil desuden bidrage til at mindske regionale forskelle og fremme inklusiv vækst og dermed maksimere virkningen af offentlige politikker.

4.3.1. Strategisk koordinering: EØSU mener ikke, at samhørigheden, bæredygtigheden og modstandsdygtigheden i regioner og kommuner i EU kan håndteres enkeltvis ved hjælp af almindelige instrumenter. Derfor anbefaler EØSU, at den territoriale dagsorden medtages i den europæiske semesterproces i overensstemmelse med ESPON's retningslinjer.

4.4. For at sikre en mere inklusiv, demokratisk og bæredygtig territorial udvikling er det absolut nødvendigt, at den borgerorienterede tilgang styrkes, og at civilsamfundet i højere grad inddrages i den territoriale dagsorden 2030. Der er behov for at styrke de deltagelsesmekanismer, der giver civilsamfundsorganisationer og borgere mulighed for at bidrage aktivt til beslutningsprocesserne, fra planlægning til gennemførelse og evaluering af de territoriale politikker.

4.4.1. **Deltagelse af arbejdsmarkedets parter og de økonomiske interesseorganisationer:** Der bør gøres mere udbredt brug af offentlige **høringsværktøjer** og deltagelsesprocesser for at inddrage civilsamfundsorganisationer, fonde og andre filantropiske organisationer samt EU's borgere i beslutningsprocessen.

4.4.2. **Mere indflydelse til lokalsamfundet:** Det er vigtigt, at lokalsamfund og samfundsgrupper får værktøjerne og kompetencerne til at deltage aktivt og påvirke beslutningerne i deres område. Det bør prioriteres at forbedre viden og kompetencerne inden for de instrumenter og metoder, som den territoriale dagsorden 2030 rummer, hos de ansatte ved de lokale myndigheder. Hensigten er på den ene side at øge deltagelsen i og adgangen til mulighederne inden for dagsordenens rammer og på den anden side at fremme komplementariteten mellem alle EU's fonde til støtte for gennemførelsesprocesserne.

4.4.3. **Gennemsigtighed og adgang til information:** Det bør garanteres, at der er adgang til relevante data og oplysninger om den territoriale udvikling og de offentlige politikker, og sikres, at beslutningsprocesserne er gennemsigtige, og at ræsonnementet bag beslutninger kommunikeres klart til borgerne.

4.4.4. **Social integration og inklusion:** Det bør sikres, at alle samfundsgrupper, herunder mindretal og sårbare grupper, er repræsenteret og har indflydelse på de regionale og lokale beslutninger. Desuden er det vigtigt, at politikkerne fremmer integration og social samhørighed, tackler uligheder og forskelsbehandling samt fremmer og implementerer en horisontal tilgang til solidaritet og retfærdighed mellem generationer ([27]).

4.4.5. **Samarbejde mellem sektorer:** Samarbejdet mellem offentlige forvaltninger, private virksomheder og civilsamfundsorganisationer om gennemførelsen af regionale og lokale projekter bør fremmes. De lokale myndigheder er vigtige for at omsætte målene for den territoriale dagsorden 2030 til konkrete tiltag gennem strategisk planlægning, ressourceforvaltning, tværregionalt samarbejde og inddragelse af lokalsamfundet.

4.4.6. **Overvågning og deltagelsesbaseret evaluering:** Det bør sikres, at repræsentanter for civilsamfundet deltager i overvågningen og evalueringen af projekterne og de regionale og lokale politikker.

([27]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse — Fremme af solidaritet mellem generationerne i Europa (EUT C, C/2024/6869, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6869/oj).

4.4.7. **Demokratisk forvaltning:** En mere demokratisk, inklusiv og ansvarlig forvaltning bør fremmes, hvor repræsentanter for civilsamfundet og borgerne ikke kun er målet for politikkerne, men også aktive aktører i forhold til at udforme deres lokalområdes fremtid.

Bruxelles, den 5. december 2024.

Oliver RÖPKE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg